וחזר ואמר איני משלם מאי מי אמרינן מהדר קהדר ביה • מכאן מוכיח ר"מ דאם אמר לחבירו השבע ובול קודם שנשבע יכול לחזור בו ואומר אשבע ואם אשבע יכול לחזור בו לא גרם נשבע בלא וא"ו דמשמע שבע"כ ישבע וברים שבועת הדיינים (שבועות דף לט. ושם ד"ה אם) דאמר אם אמר איני נשבע פוטרין אותו מיד לא כפרש"י שפוטרין אותו לפי שאינו יכול לחזור בו אלא יש לומר מסלקין אותו מב"ד כדי שיתבייש לחזור ואומר אשבע מיהו שוב פירש ר"מ בתשובה אחת דשפיר גרסינן נשבע בלא וא"ו ושבע בע"כ והא דאמרינן בפרק זה בורר (סנהדרין דף כד. ושם: ד"ה אלא) גבי נאמן עלי אבא ואביך מחלוקת לאחר גמר דין אבל קודם גמר דין דברי הכל יכול לחזור בו הכא אפילו קודם שנשבע אינו יכול לחזור בו דכיון שקבל עליו נשלם אם ישבע זה שנגנבו הוי כמו לאחר גמר דין והכא דקאמר מהדר קהדר ביה לא שיוכל לחזור אלא רוצה הוא לחזור אף על פי שאינו יכול ולא מקרי ליה כפילא משום דאמר לב"ד כדאמר בסמוך גבי הטוען דאפקיד כיפי וכה"ג אינא בפ' יש נוחלין (ב"ב דף קמו:) מדאמרינן קנגהו וכשלמת נבסוף מהדר קהדר ביה

פירוש רוצה לחזור ואינו יכול:

הריני משלם ומת כו' תימה היאך ישלם לבני הנפקד כפל הא אין אדם מוריש קנס לבניו כדתנן בריש פרק נערה שנתפתתה* (כתובות דף מא):

שאל מן האשה • פי' רש"י פרה מנכסי מלוג שהקרן שלה ופירות לבעל וקשה דמאי קבעי דכי שאל פרה מן האשה כאילו שאל הפירות מן הבעל וכשאילם הפרה לבעל כאילו שילם הקרן לאשה ויש לייסב שאילם לבעל חלקו כמו שהיתה שוה לפירותיה ולא שילם הקרן וגרע משילם לאחד משותפים הלקו להתם שילם קרן ודוחק ויש לפרש שאל מן האשה כשהיתה פטויה שהיו שלה הקרן והפירות ונתנה להשתא שילם הפירות לבעל אפילו נתן הכל לאשה דכיון דנתנה יש לו פירות כדין נכסי מלוג וכן אשה שאלה כשהיא פטויה ונתנה ושלמה להשתא שילם הבעל דהוו הפירות שלו והריב"ן פי' שאל מן האשה ומתה ושילם לבעל מהו דאפילו אם תמלא לומר דשילם לבנים קנה כפילא משום ניחותא דאבוהון אבל בעל לא חיים לניחותא דאשה ולישאנא דמעכשיו אשה אינה אם על בעלה וכן אשה שאילה ומתה ושילם בעל אפי' אם מפקיד מקרי כפילא לבני נפקד משום דרחים להו משום אבוהון אבל לא מקרי להו לבעל משום אשתו שמתה:

שמא יוליד הלה הפקדון • פירש רש"י ויפסלנו לעדות ולשבועה וקשה לר"מ דכל שכן שישבע הלוה שהוא יודקק יותר לישבע באמת כדי שלא יפסלנו המלוה וכי עבדינן תקנה לרמאי וכי תימא דחיישינן שמא המשכון יתקלקל אחרי כן ויוליד עליו לענ"ד אם שישבע באמת "מ"כ מאי פריך בסמוך כי משתבע מלוה נמי לטרח לוה ולייתי והשתא אי שוה יותר אם כן נשבע לשקר וכל שכן אי יהיר בשבועתו וכרתה לריבוי מס כפירוש רביו חננאל דערכאה כמו שבועה לבטלה וגנאי הוא לישבע היכא שהדבר מתברר אחרי כן שהמלוה יוליד אם הפקדון אבל כי רמינן לה על המלוה לא ישבע עד שידע שלא יוכל למלוה ומ"מ אמאי לא חשיב הא בפרק כל המשבעין (שבועות דף מד: ושם ד"ה ואלו) עם הנשבעין ונוטלין דליכא למימר הכא ושייר דאלו קתני כדדייק בפ"ק דקידושין (דף מז: ושם) גבי אלו מעניקין להם ויש לומר דלא חשיב התם אלא אותם שאין יכולין לישבע כגון גזלן וסובל דיכרים הדברים כיון שנכנס שלם בביתו ונתקלקלו ולא חבול שהוא חבלו וכן בחבולו אינו יכול לישבע בעה"ב שאינו יודע אם נתן חבולו לפועלים וכן שכיר שאין בעה"ב יכול לישבע לפי שהוא טרוד בפועליו ומהאי טעמא נמי במולאים הולאים על נכסי אשתו אמרי' בפרק האשה שנפלו לה כו' (כתובות דף פ. ושם ד"ה ישבע) ישבע כמה הוליד ויטול דאין האשה יודעת כמה הוליד לה פ' כל המשבעים דהוי בכלל שכיר אבל הכא הלוה יכול לישבע דקים ליה טפי ממלוה אך אלא רבו חכמים גזירה שמא יוליד הלה כו' : [וע"ש תוס' כתובות פ. ד"ה ישבע ושוד שם פז: ד"ה ואלו] :

וחזר ואמר איני משלם מאי מי אמרינן מהדר קהדר ביה אר"ל דלמא במלתיה קאי ודרוי הוא דקא מדחי ליה אמר הריני משלם ומת ואמרו בניו אין אנו משלמין מאי מי אמרינן מהדר קא הדרי בהו אר"ל דלמא במלתא דאבוהון קיימי ודרוי הוא דקא מדחו ליה שלמו בנים מאי מצי אמר להו כי אקנאי כפילא לאבוכון דעבד לי נייח נפשאי לדידכו לא אר"ל דלמא לא שנא שלמו לבנים מאי מצו אמרי ליה כי אקני לך גאבונא (כפילא) דעבדת ליה נייח נפשיה אבל אנן לדידן לא אר"ל דלמא לא שנא שלמו בנים לבנים מאי שאלו מחצה מאי שאל שתי פרות ושילם אחת מהן מאי שאל מן השותפין ושילם לאחד מהן מאי שותפין ששאלו ושילם אחד מהן מאי שאל מן האשה ושילם לבעלה מאי אשה ששאלה ושילם בעלה מאי תיקו אמר רב הונא המשביעין אותו ברשותו מאי טעמא חיישינן שמא עיניו נתן בה הלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון אמר לו סלעי הלויתיך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו היה שוה פטור סלע הלויתיך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו שלשה דינרים היה שוה חייב סלע הלויתני עליו ב' היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו סלע היה שוה פטור סלע הלויתני עליו שנים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו ה' דינרים היה שוה חייב מי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון אמר ליה מאי ארישא מאי אסיפא דרישא סלע הלויתיך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו שלשה דינרין הוה שוה חייב דשבועה גבי לוה הוא ואמרו רבנן לשתבע מלוה שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון ואם איתא

ואמרו בנים אין אנו משלמין • (ה) לא הספיק לשלם עד שמת: שלמו בנים • ואתה לא הספיק לומר "הריני משלם" עד שמת: דעבד לי נייח נפשאי • פעמים רבות עשה לי קורת רוח: שילם לבנים • מתו הבעלים ונגבה ואמר השומר לבנים הריני משלם לו שילם מהו: שלמו בנים לבנים מהו • דליכא שום לד נייחא נפשא בלאו שהם קיימים שלא הם ולא אביהם עשו קורת רוח לאו ולא אביהם על אלו קיבל קורת רוח מבני השומר(ו) לו למלוה(ו) כיון שנשיהם הראשונים הוה להו נייחא נפשא בהדי קנו כפילא לף בנים מן הבנים: שילם מחצה • מתחילתו אמר הריני משלם מחצה ולא יותר: מהו • לקנות אלו שתי פרות • אם תימני לומר לא קני מחצה שאל שתי פרות ונגנבו ואמר הריני משלם אחת ולא אמר "מתה מחצה מלאכה": מהו • לקנות כפל שלה מי אמרינן כיון דפרה שלימה שילם קנה או דלמא כיון דתרוייהו חד פקדון הוו ואינו משלם את שתיהם לא אקני ליה כפילא שהרי הוא נפסד על ידו: ושילם לאחד מהם • חלקו אלו דמיה שעליו מהו לקנות חלקו המגיעו מי אמרינן כל הקרן שלו שילם או דלמא בעינן עד שישלם כל הפרה: ושילם לאחד מהם • אלו דמיו שעליו: מהו • שיקנה אלו הכפל מי אמרינן הרי שילם כל המוטל עליו: שאל מן האשה • פרה של נכסי מלוג שהקרן שלה ופירות לבעל: ושילם • פרה לבעל: מהו • לקנות הכפל מי אמרי' כיון דקרן לאו דבעל הוא לאו תשלומין מעליא ניהו ולא קני כפילא או דלמא כיון דאפוטרופוס הוא על הנכסים ואוכל הפירות בעלים הוי עלייהו ותשלומין הן: אשה ששאלה • לעולם קרקע מלוג שלה: משביעין אותו • אמתני' קאי אע"פ שהוא משלם כדקתני "שילם ולא רצה לישבע משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו": שקל • אלו כלו: פטור • הלוה מן השבועה שאין כאן הודאה במקצת: חייב • לישבע שכך היה שוה ומשלם לו דיינר שהודה לו: ושתים היה שוה • והלוה הובע את המלוה אם יתר דמיו וקא סבר אלו תנא המלוה על המשכון=שומר שכר הוא: פטור • מן השבועה שאין כאן הודאה שחייב לו כלום: ויוליא הלה כו' • ויפסלנו: אהייא • קאי מי נשבע דקתני בה: אילימא אסיפא • אחיוב דסיפא: תיפוק ליה כו' • ולמה ליה למתני טעמא בשמא יוליד הפקדון ויפסלנו לעדות ולשבועה: מאי ארישא • הא רישא פטור קתני: אסיפא דרישא • אחיוב דקתני בריש קא: לשתבע מלוה • שלא היתה שוה אלא שקל ויטול שקל דכיון דאיכא שבועה על הלוה מן התורה אי אתה יכול לפוטרו בולא כלום ומשום תיקון עולם שלא יפסל ישראל שקלוה לשבועה מיניה ושדיוה אמלוה: ואם איתא

[שבועות ל"ד ע"ב]

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה ואמרו וכו' משלמים ואתה לא הספיק:

מגו

ג) וכשתבע המשכון טען המלוה וכו'.

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"ח מהל' שאלה הל' ה ס"מ עטין פח עוש"מ סי' רלה:

ז ב מיי' פ"ע מהל' שאלה ופקדון הל' ח סמג עטין פח עוש"מ ת"מ סי' רלה סעי' ח וסי' שה סעי' ח:

יא ג מיי' פי"ג מהל' מלוה ולוה הל' ד סמג עטין לד עוש"מ ת"מ סי' עב סעי' ט:

יב ד מיי' שם עוש"מ שם סעי' י:

רבינו חננאל

שלמו בני שואל למשאיל או ה) לבני המשאיל או שילם מחצה ולא הספיק להשלים הנשאר עד שנמצא הגנב או שאל מאשה ושילם לבעלה או שאלה האשה ושילם בעלה או שאל משני שותפין ושילם לאחד מהן או שאלו שני שותפין ושילם אחד מהן אלו כולן עלו בתיקו • וקיימא לן מטון המוטל בספק הולקין • אמר רב הונא ומשביעין • פי' אע"פ שמשלם אמר רב הונא משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו חיישינן שמא עיניו נתן בה ותלמוד ארץ ישראל פסקיה דנרסינן לא סוף דבר שילם אלא כיון דאמר הריני משלם הרשאין ב) שמא שלא שלח בה יד • אמר הריני נשבע וראה שמגלגלין עליו שבועות אחרות חזר ואמר הריני משלם הרשאין • אמר ר' יוסי לא חייבתו התורה להחמיר עליו אלא להקל עליו שאם רצה לשלם ישלם ואם אינו רוצה לשלם ישבע. היו [לו] עדים שנגנבה באונס הדרה היא דאמר ר' אלעזר המוכר קנסיו לאחר לא עשה כלום • ואותבינן אהא דרב הונא הא דתנן המלוה את חבירו על המשכון ואבד ואמר לו סלע הלויתיך ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו וסלע היה שוה פטור וכו' פי' הסלע הוא ד' דינרין והשקל הוא שני דינרין חצי סלע ג) כשאבד המשכון ומטון המלוה כי הלויתיך עליו ד' דינרין והיה שוה שני דינר הריני מחשב על ב' דינרין דמי המשכון שאבד מפני שאמרו חכמים כשוטר שכר אני שמשלם הנגיבה והאבידה עכשיו חייב אתה לתת לי ב' דינר תשלום הסלע והלה אומר לא כי אלא ד' דינרין הלויתני וד' היה שוה המשכון ולא נשאר לך כלום פטור הלוה משבועה דאוריתא שהרי לא הודה לו במקצת מן התביעה אבל אם [מטון] הלוה סלע הלויתיך וג' דינרין היה שוה המשכון ונשאר לך עלי דינר והמלוה אמר לא היה שוה המשכון אלא ב' דינר ונשארו לי עליך ב' דינר כיון שהודה בדינר חייב לשלם (על) הדינר ושבע על הדינר האחר שבועה דאוריתא ותנן בהדא מתני' מי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון ואינו שוה ג' דינ' כמו שנשבע ונמצא הלה חשוד על השבועה.

ה) לו שילם השואל לבני המשאיל לו שלמו בני השואל לבני המשאיל : ב) דירושלמי לפנינו מצי' אלא כיון דאמר ממלוה אני מוחזק שמא שלח בו יד וכו' וכ"ל נס כאן.

---

* אי כי ההיא דתות ובזיגים בהזאת איזו ובדר לה דקיר אחר

ג' רש"ל כפילא אבונא

נ"ל:

נוסח (דף לפ) שבועת ביטוי האומר אינו הנוטר מתנה קיימת אין הכ"ל

(I) תפיסות הלוה

(II) תביעות הלוה

[ועיין תוס' בבא קמא עמ' ד"ה פיסא כו']

---

* הסיגיא יכיר ב התקנות דאין לו לרבנא. אל דאמרינן בפרק האומרת יכיר ע תשובות

** אלא אבונא ר"ל: ב: אבונא אחיק בה. אבונא אחיק בה. אבונא אחיק בה.